

Benchmark bewegen en sport in het mbo

Plan van aanpak

drs. Paul Duijvestijn

Benchmark bewegen en sport in het mbo

Plan van aanpak

Amsterdam, 20 maart 2007

drs. Paul Duijvestijn

Met medewerking van:
ir. Sjoers Boersma

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doelen en resultaten	3
1.2	Uitgangspunten	4
1.3	Onderzoeksvragen	5
1.4	Methodische opzet	6
1.5	Opbouw van het rapport	8
2	De nulmeting: wat leren we ervan voor de benchmark?	9
2.1	Opzet van de nulmeting	9
2.2	Ervaringen en leerpunten	10
3	Programma van eisen voor de benchmark	14
3.1	Inhoudelijke eisen: het visgraatmodel	14
3.2	Producteisen: het instrumentarium (vragenlijst en rapportagesysteem)	15
3.3	Proceseisen: opzet en organisatie	16
3.4	Functie-eisen	17
4	Implementatie	21
4.1	Benchmarkinstrumentarium: welke vervolgstappen zijn nog nodig?	21
4.2	Stimuleren en agendasetting door te communiceren	23
4.3	Kennis delen: Platform en Begeleiderspool bewegen en sport mbo	23
	Bijlagen	
Bijlage 1	Digitale enquête bewegen en sport in het mbo (nulmeting)	26
Bijlage 2	Basismodule benchmark	33

1 Inleiding

Omdat bewegen en sport niet is opgenomen binnen de kwalificatiestructuur van het middelbare beroepsonderwijs (mbo) is de aandacht ervoor op lang niet alle mbo-instellingen vanzelfsprekend en toereikend. Daarom wil de MBO Raad, samen met diverse partners, deze instellingen bewust maken van het belang van bewegen en sporten en hen uitdagen maatregelen te treffen. Om te zorgen voor transparantie van deze maatregelen en inspanningen en te kunnen beoordelen welk effect ze sorteren bestaat behoefte aan een meetinstrument. Een meetinstrument, dat de mate van 'beweeg- en sportgerichtheid' van de mbo-instellingen weergeeft. Gesproken wordt in dit verband van een *benchmark bewegen en sport voor het mbo*.

Deze benchmark is mede ook ingegeven door de algemene benchmark van de MBO Raad, die in ontwikkeling is. Tevens is het te zien als een vervolg op het onderzoek "De plek van bewegen en sport in het mbo" (DSP-groep, 2006). Dit onderzoek vormde onderdeel van de zogenaamde brede analyse; een stand-van-zaken-onderzoek dat plaatsvond in het kader van de Alliantie 'School en sport samen sterker'. Later in dit rapport wordt uitgebreid ingegaan op de relatie met dit onderzoek.

DSP-groep heeft in opdracht van het Platform Bewegen en Sport Bve van de MBO Raad de nodige voorbereidingen voor de benchmark getroffen. In deze rapportage doen we daar verslag van. Daarmee biedt deze rapportage een plan van aanpak voor implementatie van de benchmark bewegen en sport in het mbo.

In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op de doelen en resultaten van de benchmark (paragraaf 1.1), op de uitgangspunten ervan (1.2), op de vragen van het vooronderzoek (1.3), de methodische opzet (1.4) en de opbouw van deze rapportage (1.5).

1.1 Doelen en resultaten

In deze paragraaf maken we onderscheid tussen doelen en resultaten. Bij doelen gaat het om wat het Platform Bewegen en Sport Bve uiteindelijk met de benchmark beoogt. Onder het kopje 'resultaten' geven we aan wat het door DSP-groep uitgevoerde voortraject concreet moet opleveren.

Doelen

Benchmarken is een methode om functies, activiteiten of processen te vergelijken met andere organisaties. Deze vergelijking zet de sterke en zwakke kanten van de eigen organisatie in perspectief, biedt een aangrijpingspunt om de eigen prestaties te verbeteren door te leren van andere organisaties en vormt een basis om het gesprek binnen de eigen organisatie en tussen organisaties aan te gaan en/of voort te zetten.

Daarmee is benchmarken vooral een begin. Mbo-instellingen wordt als het ware een spiegel voorgehouden door hun te laten zien waar zij staan ten opzichte van andere instellingen aangaande bewegen en sport. Het geeft inzicht in hun mate van beweeg- en sportgerichtheid ten opzichte van andere instellingen. Daar gaat een stimulerend en prikkelend effect vanuit. Maar belangrijker nog: het is een quick scan, die verbetermogelijkheden in beeld brengt. Het maakt duidelijk op welke aspecten het beweeg- en sportbeleid van een instelling tekortschiet of mogelijk kan worden versterkt.

In die zin vormt de benchmark aanleiding voor een continue kwaliteitsverbetering binnen de mbo-instellingen.
Samengevat is het doel van de benchmark bewegen en sport in het mbo: meten, vergelijken, stimuleren, prikkelen, leren en verbeteren.

Doelgroep

De benchmark (en de informatie die het oplevert) is daarmee bedoeld voor:

- 1 De deelnemende mbo-instellingen: als prikkel en hulpmiddel voor het eigen sport- en beweegbeleid;
- 2 Het Platform Bewegen en Sport Bve (en partners): als instrument om inzicht te krijgen in de mate van beweeg- en sportgerichtheid van de mbo-instellingen, als mogelijkheid om mbo-instellingen te prikkelen en als signaleringsinstrument voor trends en ontwikkelingen in bewegen en sport binnen het mbo (al dan niet als gevolg van beleidsmaatregelen).

Resultaten

Het door DSP-groep uitgevoerde voortraject is gericht op drie concrete resultaten:

- Inzicht krijgen in de eisen en randvoorwaarden van de benchmark.
- Ontwikkeling van het benodigde benchmark-instrumentarium.
- Ontwikkeling van een implementatieplan, dat duidelijk maakt hoe de benchmark kan worden ingezet.

1.2 Uitgangspunten

Aan benchmarken kan op verschillende wijzen invulling worden gegeven. Voor de benchmark bewegen en sport in het mbo formuleerde DSP-groep bij aanvang van het traject de volgende – deels samenhangende – uitgangspunten:

1 Leren centraal

Het doel van de benchmark is vooral proces- en (veel) minder resultaatgeoriënteerd: leren en verbeteren is belangrijker dan presteren. Wij vinden het van belang dat de nadruk niet te zeer op het vergelijken wordt gelegd, maar dat gekeken wordt welke gegevens nodig zijn om een zinvolle uitwisseling van informatie en ervaringen mogelijk te maken. Te veel nadruk op vergelijken kan ervoor zorgen dat met name organisaties, die vermoeden dat zij zwak scoren, niet willen participeren in de benchmark. Terwijl dat juist de organisaties zijn die gestimuleerd moeten worden en baat hebben bij het achterhalen van verbeterpunten.

2 Herhaling

Benchmarken gebeurt bij voorkeur niet eenmalig, maar is een cyclisch proces. Door de quick scan periodiek te herhalen hebben mbo-instellingen de kans om verbeteringen door te voeren en kan in de volgende benchmarkronde het effect hiervan worden gemeten. Op die manier is de benchmark tegelijk ook een monitorinstrument. Aan de andere kant moeten de metingen elkaar ook niet te snel opvolgen. Niet alleen omdat de instellingen de tijd moeten hebben om veranderingen door te voeren, maar ook om onderzoeksmoeheid te voorkomen.

3 Mbo-instellingen ontwikkelen mee

Het is belangrijk dat de benchmark gedragen wordt door en voortkomt uit het mbo-veld zelf. Uiteindelijk moet het een instrument van de sector zelf worden. In het ontwikkel- en onderzoekstraject willen we daarom mbo-instellingen nadrukkelijk betrekken. Zij moeten immers met het instrument kunnen werken en er profijt van hebben. Door de aanstaande gebruikers zelf actief mee te laten denken over de indicatoren, opzet, invulling en afbakening kan worden aangesloten op hun informatiebehoefte en kan al in de ontwikkeling rekening worden gehouden met hun (implementatie-)mogelijkheden en onmogelijkheden.

4 Bruikbaarheid

In het verlengde van voorgaand uitgangspunt: de bruikbaarheid van de informatie voor de mbo-instellingen staat voorop. Dat betekent dat het instrument geen grote lastendruk met zich mee moet brengen en laagdrempelig en fijnmazig in gebruik moet zijn: het instrument moeten de mbo-instellingen kunnen toepassen in hun specifieke organisatie en aansluiten bij eigen beleidsprioriteiten. De mbo-instellingen moeten er zelf baat bij hebben. Want alleen dan is het aantrekkelijk voor hen om in de benchmark te participeren. Die aantrekkelijkheid zit vooral in het aanbieden van adviezen en verbeterpunten op maat (leereffect).

5 Zuivere vergelijking

Het mbo-veld kent vele gezichten. De instellingen verschillen van type en grootte en hebben specifieke kenmerken. Bij het opstellen van indicatoren en het vergelijken van de mbo-instellingen moet daar terdege rekening mee worden gehouden. Een vergelijking op oneigenlijke gronden moet worden vermeden. Mogelijk kan daarom worden gewerkt met relevante vergelijkingsgroepen: dat wil zeggen dat instellingen, locaties en opleidingen louter worden vergeleken met 'soortgenoten'.

1.3 Onderzoeksvragen

Om te komen tot een nuttige en goede benchmark bewegen en sport in het mbo is het van belang antwoord te vinden op de volgende onderzoeksvragen:

Inhoudelijk

- Welke (clusters van) indicatoren representeren de mate van beweeg- en sportgerichtheid?
- Hoe worden de indicatoren geoperationaliseerd, zonder dat de gegevensverzameling leidt tot een significante verzwaring van de lastendruk?

Instrumentarium

- Wat voor methode van gegevensverzameling verdient voorkeur: schriftelijk, digitaal of anders?
- Kiezen we voor harde of zachte meetmethoden of voor een combinatie van beide?
- Aan welke eisen moet het benchmarkinstrumentarium voldoen opdat betrokkenen willen participeren?
- Hoeveel tijd mag het invullen van de benchmarkvragenlijst kosten?

Opzet en organisatie

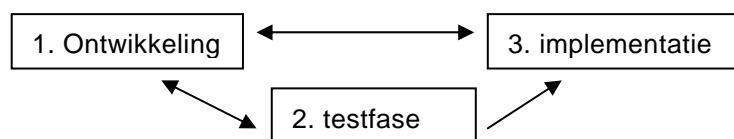
- Welke organisatorische eenheid is logisch en werkbaar als object van onderzoek? Anders gezegd: van welke organisatorische eenheid moet de benchmark de beweeg- en sportgerichtheid in kaart brengen?
- Wie moeten worden gevraagd de gegevens in te vullen? Met andere woorden: wie hebben het beste zicht op het beweeg- en sportaanbod binnen de mbo-instellingen?
- Hoe zijn deze mensen te achterhalen en te benaderen?
- In hoeverre zijn zij bereid mee te werken aan de benchmark?¹
- In hoeverre acht men het noodzakelijk om ook deelnemers zelf (studenten, leerlingen, cursisten) te bevragen?

Functie en resultaten

- In hoeverre is het voor mbo-instellingen en -opleidingen interessant om – via een benchmark – zicht te hebben op het sporten en bewegen binnen andere instellingen en opleidingen?
- Hoe gevoelig ligt het om de prestaties/scores van de verschillende instellingen en/of –opleidingen openbaar te maken? Kan dat participatie aan de benchmark belemmeren? Valt dat te ondervangen door de vergelijking te anonimiseren?
- In hoeverre moet de benchmark méér opleveren dan vergelijkingsgegevens? Bestaat bijvoorbeeld ook behoefte aan een koppeling met 'good practice'-beschrijvingen, concrete tips, enz.?
- In hoeverre bestaat er behoefte om ervaringen en leerpunten uit te wisselen tijdens terugkoppelingsbijeenkomsten met verschillende mbo-instellingen?
- Wat is de relatie tussen de benchmark bewegen en sport in het mbo enerzijds en het certificeringstraject² en verkiezingsproject³ van de KVLO anderzijds? Hoe zijn beide op elkaar af te stemmen c.q. hoe kunnen zij elkaar versterken?

1.4 Methodische opzet

De methodische opzet van DSP-groep, bedoeld om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden en de in paragraaf 1.1 genoemde resultaten te realiseren, bestaat uit drie samenhangende onderdelen:

Noot 1 Mogelijk zijn sportdocenten meer bereid om mee te werken dan bijvoorbeeld een locatiemanager of opleidingscoördinator die niets heeft met bewegen en sport. Zeker in instellingen of opleidingen zonder sportdocent als 'natuurlijk' aanspreekpunt is het dus de vraag hoe groot de responsbereidheid is.

Noot 2 Net als in het primair en voortgezet onderwijs ligt er het plan om sportgerichte mbo-instellingen (of: opleidingsclusters / locaties), die aantoonbaar voldoen aan een aantal criteria, te belonen met een certificaat, waarmee zij zich kunnen profileren. De KVLO is uitvoerder hiervan.

Noot 3 Voorts organiseert de KVLO voor het primair en voortgezet onderwijs een verkiezing sportactiefste school (als vorm van waardering, promotie en agendering). Het is de bedoeling om dit op termijn ook voor het middelbaar beroepsonderwijs te organiseren.

De drie onderdelen of stappen lopen deels in elkaar over en volgen elkaar op: gestart wordt met de ontwikkelfase, vervolgens vindt de testfase plaats, om af te sluiten met de implementatiefase. Tegelijk echter lopen de stappen ook deels parallel. Zo wordt de testfase (pilot) benut om het instrumentarium waar nodig bij te stellen (ontwikkeling), en is het tevens van belang om al in de ontwikkelfase aandacht te hebben voor implementatiemogelijkheden en – onmogelijkheden. Hieronder gaan we nader in op de drie onderdelen afzonderlijk.

ad 1. Ontwikkeling

Deze fase bestaat uit de ontwikkeling van het concept benchmarkinstrumentarium, bestaande uit een indicatorenlijst c.q. vragenlijst om de mate van beweeg- en sportgerichtheid van instellingen te meten. Daartoe zijn interviews met betrokkenen van mbo-instellingen gehouden en diverse documenten⁴ geraadpleegd. Uitvoerig bevraagd zijn: sportdocenten van negen verschillende mbo-instellingen⁵ en CvB-leden van vier instellingen. Daarnaast zijn nog 16 betrokkenen (sportdocenten, opleidingscoördinatoren, locatiemanagers) telefonisch bevraagd op specifieke onderdelen. Voorts is de ontwikkeling ook mede gebaseerd op de resultaten van de testfase: zie hierna.

Ad 2. Testfase

Het ontwikkelde conceptinstrumentarium is uitgetest in een breed uitgezet kwantitatief onderzoek onder mbo-instellingen. Hierbij is gebruik gemaakt van een digitaal enquête-instrument. Dit betrof een aanvullende opdracht van de ministeries van OCW en VWS, gericht op het in kaart brengen van de stand van zaken rond bewegen en sport in het mbo. Tegelijkertijd had dit onderzoek, met als titel 'De plek van bewegen en sport in het mbo' (DSP-groep, 2006) ook in het kader van de benchmark twee functies:

- 1 nulmeting: het geeft een eerste stand van zaken waarop in het vervolg van het benchmarktraject kan worden voortgeborduurd;
- 2 test van het instrumentarium (inhoud en proces): de ervaringen geven weer input voor aanscherping en bijstelling van het benchmarkinstrumentarium en de benchmarkopzet.

Genoemde brede enquête is dus feitelijk te beschouwen als het begin van de benchmark. In het volgende hoofdstuk is om die reden een overzicht opgenomen van de onderdelen van en ervaringen met deze eerste meting.

ad 3. Implementatie

Centrale vraag is hier: welke stappen zijn nodig om de benchmark landelijk in te voeren, ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mbo-instellingen gaan participeren en het optimaal effect sorteert? Een implementatieplan, gebaseerd op ervaringen in de testfase en ideeën, wensen en behoeften van betrokkenen (zie ad 1. Ontwikkeling), moet antwoord geven op die vraag.

Noot 4 Onder meer dienden de vragenlijsten, die de KVLO gebruikt in het kader van certificering van sportactieve scholen in het primair en voortgezet onderwijs, als voorbeeld. Daarnaast zijn diverse algemene stukken, websites, nieuwsbrieven en dergelijke over bewegen en sport in het mbo bestudeerd.

Noot 5 Daaronder respondenten van zowel naar verluidt sportactieve als niet-sportactieve mbo-instellingen. De selectie is in overleg met het Platform Bewegen en Sport Bve gemaakt.

1.5 Opbouw van het rapport

In deze rapportage zetten we uiteen welke vervolgstappen moeten worden gezet om de benchmark te implementeren. Dit – de implementatie – vormt het slothoofdstuk van het rapport (hoofdstuk 4). De overige hoofdstukken dienen als achtergrond en onderbouwing hiervan. In hoofdstuk 2 gaan we in op de leerervaringen, die zijn opgedaan in de testfase (de brede analyse): wat ging goed en welke elementen bleken voor verbetering vatbaar? Mede op basis daarvan, als ook op basis van de input uit diverse interviews, stellen we vervolgens een programma van eisen op voor de benchmark: dat doen we door de vragen uit paragraaf 1.3 te beantwoorden. Ten slotte staat in het laatste hoofdstuk, zoals gezegd, de implementatie centraal. Concrete aanbevelingen voor het vervolgtraject van de benchmark komen hier aan bod.

2 De nulmeting: wat leren we ervan voor de benchmark?

Het onlangs afgeronde brede kwantitatieve onderzoek 'De plek van bewegen en sport in het mbo' (DSP-groep, 2006) staat in dit hoofdstuk centraal. In paragraaf 2.1 zetten we eerst uiteen welke stappen in dit onderzoek zijn doorlopen. Een deel van deze stappen komen immers ook weer terug in het vervolgtraject van de benchmark, aangezien genoemd onderzoek hier in feite de nulmeting van vormt.

Tevens diende dit onderzoek als test voor de benchmark. In paragraaf 2.2 gaan we daarom in op de ervaringen die zijn opgedaan in deze test: wat ging goed, wat ging minder goed en welke punten zijn voor verbetering vatbaar?

Voor de resultaten van de nulmeting verwijzen we ten slotte naar het onderzoeksrapport 'De plek van bewegen en sport in het mbo' (DSP-groep, 2006).

2.1 Opzet van de nulmeting

Centraal instrument in het brede kwantitatieve onderzoek naar bewegen en sport in het mbo vormde een digitale enquête: zie bijlage 1 voor de platte tekstversie. Diverse betrokkenen van alle mbo-instellingen kregen het verzoek deze digitale vragenlijst in te vullen, om zo zicht te krijgen op de plek van bewegen en sport in de verschillende instellingen en het mbo als geheel. De volgende stappen werden in het kader van dit onderzoek doorlopen:

- 1 Juni 2006 hebben de CvB's van alle⁶ mbo-instellingen een brief (ondertekend door toenmalig staatssecretaris van onderwijs, Mark Rutte) ontvangen, waarin de enquête bewegen en sport werd aangekondigd, en waarin ze werden verzocht om mee te werken.
- 2 Gelijktijdig is toen ook een email verzonden aan alle contactpersonen bewegen en sport binnen de mbo-instellingen van het Platform Bewegen en Sport Bve; zij zijn verzocht e-mailadressen aan te leveren van al die mensen, die zicht hebben op het aanbod van bewegen en sport binnen één of meerdere opleidingen of opleidingsclusters.⁷
- 3 Na een herinneringsmail begin juli en een telefonische belronde in september hebben uiteindelijk *alle* benaderde instellingen een of meer mensen naar voren geschoven voor het invullen van de enquête. Merendeels betreffen het clustercoördinatoren, unitmanagers en sportdocenten. In totaal zijn 257 e-mailadressen aangeleverd voor de enquête.

Noot 6 Alhoewel we hebben overwogen niet alle, maar een beperkt aantal mbo-instellingen aan te schrijven (steekproef), gaven wij er toch voorkeur aan om alle mbo-instellingen in ieder geval de kans te geven in het onderzoek te participeren. Dit vooral vanuit communicatieoogpunt: de mbo-instellingen moeten van begin af worden betrokken en geïnformeerd ten behoeve van draagvlak voor vervolgacties.

Noot 7 Omdat het aanbod aan bewegen en sport binnen een en dezelfde mbo-instelling kan verschillen per opleiding, opleidingscluster en/of locatie, heeft DSP-groep de enquête verspreid onder meerdere betrokkenen per mbo-instelling. Het gaat daarbij om sportdocenten, opleidingscoördinatoren, locatiemanagers enz.

- Gemiddeld komt dat neer op circa 4 invullers per instelling, met een variatie tussen 1 en 18.
- 4 Eind september is de enquête verstuurd naar deze 257 personen. Zij ontvingen daartoe een email met een link naar de webenquête. De inhoud van de enquête is tot stand gekomen met medewerking van het Platform Bewegen en Sport Bve en de Tijdelijke Commissie Brede Analyse.
 - 5 Na twee herinneringsemails hebben uiteindelijk 96 van de 257 aangeschreven personen de digitale enquête volledig ingevuld en geretourneerd: een responspercentage van 37,4 procent. Dit zegt echter nog niets over het bereik: waar de ene respondent uitspraken doet over *alle* opleidingen van een mbo-instelling, kan de ander zich beperken tot slechts één opleidingscluster. Bovendien bleken sommige respondenten de vragenlijst niet te hebben ingevuld, omdat in onderling overleg was besloten dat een collega één vragenlijst voor meerdere opleidingen of opleidingsclusters tegelijk zou invullen. Dat haalt het responspercentage naar beneden.
 - 6 Omdat verschillen tussen de respons- en non-responsgroep de resultaten kunnen vertekenen, is met 16 personen, die de enquête niet hebben geretourneerd, een telefonisch interview gehouden. Vooraf waren wij erop bedacht dat de respons- en non-responsgroep sterk van elkaar zouden kunnen afwijken. Dat bleek niet of nauwelijks het geval: de enige reden voor het niet invullen van de enquête was dat men er gewoon niet aan toegekomen was.
 - 7 Doel van het onderzoek (digitale enquête plus telefonische interviews) was uiteraard om zicht te krijgen op het bewegen en sporten binnen *zoveel mogelijk opleidingsclusters* van *zoveel mogelijk mbo-instellingen*. Uiteindelijk zijn in het onderzoek naar *niet-sportopleidingen* (opleidingen waar bewegen en sport niet in het kwalificatieprofiel is opgenomen) 62 opleidingsclusters van 45 verschillende mbo-instellingen betrokken. Voor ruim de helft van die 45 mbo-instellingen geldt dat uitspraken zijn gedaan en gegevens zijn verstrekt over *alle* of *bijna alle* niet-sportopleidingen.⁸ Daarmee bestond de nulmeting uit circa de helft van alle niet-sportopleidingen in Nederland.
 - 8 De resultaten en conclusies van het onderzoek zijn ten slotte neergelegd in een onderzoeksrapport, getiteld 'De plek van bewegen en sport in het mbo; onderzoek in opdracht van de ministeries van OCW en VWS' (DSP-groep, 2006).

2.2 Ervaringen en leerpunten

De nulmeting heeft veel nuttige informatie opgeleverd: het gaf helder inzicht in de stand van zaken rond bewegen en sport in het mbo. In die zin is de test geslaagd en ligt een vervolg in de vorm van de benchmark voor de hand. Dat neemt niet weg dat er ook aspecten voor verbetering vatbaar zijn gebleken. Hieronder zetten we de belangrijkste leerpunten op een rij. Daarbij maken we onderscheid tussen leerpunten ten aanzien van de inhoud, het

Noot ⁸ Het aanbod aan bewegen en sport is voor de verschillende niet-sportopleidingen van een en dezelfde mbo-instelling veelal in grote lijnen gelijk. Hoewel er natuurlijk uitzonderingen zijn. Zo is binnen het ROC West-Brabant op dit moment slechts één van de acht locaties bijzonder actief op het terrein van bewegen en sport. Hiervoor zijn dan ook aparte vragenlijsten ingevuld.

instrumentarium (de vragenlijst), het rapportagesysteem en de opzet en organisatie van de nulmeting.

Inhoudelijk

- In de gebruikte set van indicatoren, die mate van beweeg- en sportgerichtheid van mbo-instellingen representeren, konden betrokkenen zich goed vinden; zowel voor, tijdens als na inzet van de digitale enquête leverde dit nauwelijks discussie op.
- Tegelijk echter is duidelijk geworden dat niet alle aspecten in de vragenlijst van evenveel waarde zijn: de rubrieken visie, beleid en aanbod vormen de primaire operationalisering van 'mate van beweeg- en sportgerichtheid'. Op deze punten zitten ook de grootste verschillen tussen instellingen en opleidingen. Voor aspecten als kader, samenwerking en accommodatie geldt dat veel minder; deze zijn van secundair belang, hoewel er wel knelpunten op deze vlakken kunnen liggen.
- In het onderzoek (nulmeting) is aanvankelijk ook educatie meegenomen. Bij nader inzien is ervoor gekozen om het onderzoek te beperken tot het middelbaar beroepsonderwijs, omdat sprake is van onvergelykbare grootheden. Om die reden bleek de vragenlijst ook niet goed geschikt om te gebruiken voor educatieopleidingen.
- In het onderzoek zijn ook specifieke S&B-opleidingen meegenomen. Hier echter ligt het probleem niet. Bovendien is de plek van bewegen en sport in de S&B-opleidingen totaal onvergelykbaar met de plek ervan in niet-S&B-opleidingen. Het is appels met peren vergelijken en kan de resultaten vertekenen. Om die reden verdient het voorkeur de benchmark te beperken tot de niet-S&B-opleidingen.

Instrumentarium: de vragenlijst

- De vragenlijst kon binnen 20 tot 30 minuten worden ingevuld. Dat is ook wel het maximum: in de nulmeting is 10 tot 15 procent van de respondenten wel begonnen met de vragenlijst, maar hebben zij deze niet afgerond.
- Een (sterk) verkorte vragenlijst verdient voorkeur om de responsbereidheid te verhogen, zeker indien er gewerkt wordt met herhalingsmetingen (benchmark). Voor dat doel is de gebruikte vragenlijst op sommige plekken te detaillistisch⁹.
- Respondenten kregen de mogelijkheid meerdere vragenlijsten aan te vragen en in te vullen, indien er sprake is van grote verschillen in sportief aanbod tussen de opleidingen waarbij zij betrokken zijn. Hiervan is beperkt gebruik gemaakt: respondenten gaven er veelal de voorkeur aan de grote lijn aan te geven. Wel vroegen zij in verschillende gevallen extra vragenlijsten aan om in te vullen door collega's. Daarom verdient het aanbeveling om respondenten in de benchmarkvragenlijst te vragen naar de grote gemene deler¹⁰ en hen daarnaast op te roepen andere respondenten aan te dragen (om zo de dekking binnen instellingen te vergroten).

Noot 9 Het gaat dan bijvoorbeeld om de hiervoor genoemde secundaire aspecten van 'mate van beweeg- en sportgerichtheid': voor de brede analyse waren die van belang om in kaart te brengen, in het kader van de benchmark voert dit wellicht te ver. Een ander voorbeeld: gevraagd is nu voor welke specifieke opleidingen (namen en/of crebonummers) de vragenlijst werd ingevuld; een uitsplitsing in logische opleidingscategorieën volstaat echter als managementinformatie.

Noot 10 Het gaat dan om de grote gemene deler van alle opleidingen waarvan zij zicht hebben op het sportief aanbod en/of om een keuze voor een cluster van opleidingen, waarvan het sportief aanbod in grote lijnen gelijk is.

- De open vraag aan het eind van elke vragenrubriek leverde nuttige kwalitatieve informatie op. Respondenten plaatsten hier nuanceringen, toelichtingen enz.
- Op enkele punten kan de vragenlijst aan duidelijkheid en eenvoud winnen.
- Het inpassen van de vragenlijst in het digitale instrument (IRIS-monitor) verliep probleemloos. De laatste check (tekstueel, doorlinks enz.) kostte wel meer tijd dan verwacht. Ook de techniek op zelf werkte foutloos.
- Een beperkt aantal respondenten meldde zich met vragen of problemen rond inloggen. In alle gevallen lag het probleem bij de respondent zelf en kon het met simpele instructies worden verholpen. Kennelijk behoeft het inlogproces een nog duidelijkere toelichting.
- Te eenvoudig konden respondenten een verplichte vraag overslaan, waardoor zij de enquête niet definitief konden afsluiten en bang waren dat hun ingevulde gegevens verloren waren gegaan (wat niet het geval is). Ook dit leverde enkele vragen op en ook dit behoeft dus nog meer toelichting.

Rapportage

- In het IRIS-systeem zelf kunnen eenvoudige grafieken en tabellen worden aangemaakt. Voor dieper gaande analyses kunnen de enquêtegegevens worden ingelezen in SPSS. Dat werkt goed.
- Het opstellen van de onderzoeksrapportage was nu nog een handmatig karwei, dat relatief veel tijd kostte. In het geval van een benchmark is het zaak een standaard rapportage op te bouwen, zodat met een druk op de knop relevante vergelijkingslijstjes, tabellen en grafieken kunnen worden gegenereerd. Daarnaast blijft uiteraard altijd nog interpretatie van gegevens noodzakelijk; dat blijft handwerk.
- In het systeem moet een standaard koppeling worden ingebouwd tussen de belangrijkste achtergrondgegevens van de respondent (met name: mbo-instelling) en het antwoordenbestand. Nu was dat nog niet mogelijk, waardoor dat handmatig moest gebeuren.

Opzet en organisatie

- In de nulmeting konden respondenten zelf kiezen voor welk deel van hun instelling zij de vragenlijst invulden. Soms beperkten zij zich tot één specifieke opleidingen, maar meestal deden zij uitspraken over een of meer opleidingsclusters of zelfs alle niet-sportopleidingen. Voorkomen moet worden dat de respondent voor meerdere opleidingen een aparte vragenlijst dient in te vullen.
- In het verlengde daarvan was het een goede keuze om instellingen zelf te laten aangeven welke contactpersonen de vragenlijst moesten ontvangen. Dit varieerde sterk: van sportdocenten, opleidingscoördinatoren, locatiemangers tot CvB-leden.
- Het achterhalen van e-mailadressen kost de nodige tijd en moeite, zo leert de nulmeting. Een herinneringsmailing en een belronde waren nodig om uiteindelijk alle mbo-instellingen te bereiken. Vooral nabellen bleek effectief.
- Herinneringsemails tijdens de enquêteperiode lonen: twee herinneringsemails zorgden uiteindelijk voor een verdubbeling van de respons.
- In totaal stond de enquête 4 weken open. Kort na uitzetten van de enquête en kort voor de deadline is de respons veruit het hoogst.

- Het respondentenbestand bleef continu in ontwikkeling: tot en met de tweede herhalingsenquête meldden mensen zich af en aan. Het verder uitbreiden en opschonen van het respondentenbestand vereist in het kader van de benchmark dus continue aandacht.
- Verschillende keren bereikte ons de vraag van respondenten hoe en waarom we bij hen terecht waren gekomen voor de enquête; dat behoeft kennelijk meer toelichting. Daarbij verdient het aanbeveling tevens aan te geven wie binnen de eigen mbo-instelling nog meer is benaderd; dit ten behoeve van de onderlinge afstemming.
- De belronde onder de non-responsgroep was tijdrovend (moeite om juiste persoon aan de lijn te krijgen), maar leverde ook veel op: het stelt mensen in staat een beeld te schetsen over hun totale instelling en toch nuances aan te brengen.
- Deze belronde maakte bovendien duidelijk dat het belang van een onderzoek c.q. benchmark bewegen en sport breed wordt onderschreven: de medewerking was groot.

3 Programma van eisen voor de benchmark

In dit hoofdstuk grijpen we terug op de in paragraaf 1.3 geformuleerde onderzoeksvragen over de benchmark bewegen en sport in het mbo. Aan de hand van de leerpunten uit de nulmeting (zie voorgaande hoofdstuk) en interviews¹¹ met diverse betrokkenen (zie paragraaf 1.4) geven we hier antwoord op die vragen. Deze antwoorden vormen samen het programma van eisen voor de benchmark. Waar onderwerpen al zijn uitgediept in het voorgaande hoofdstuk volstaan we hier met een korte samenvatting.

3.1 Inhoudelijke eisen: het visgraatmodel

Welke indicatoren representeren de mate van beweeg- en sportgerichtheid? Hoe worden de indicatoren geoperationaliseerd, zonder dat de gegevensverzameling leidt tot een significante verzwaring van de lastendruk?

Beweeg- en sportgerichtheid hangen vooral samen met de aspecten visie, beleid en aanbod van mbo-instellingen of opleidingen. Dat laatste, het sportief aanbod, staat centraal; uiteindelijk gaat het immers daar om. De andere aspecten uit de voor de nulmeting gebruikte vragenlijst zijn van secundair belang.

Voor de monitorfunctie van de benchmark verdient het aanbeveling een beperkt aantal indicatoren op een gestandaardiseerde wijze te volgen. Dit komt de responsbereidheid ten goede en voorkomt dat de kernboodschap raak ondergesneeuwd. De benchmark vraagt derhalve om een slankere digitale vragenlijst dan die voor de nulmeting is gebruikt. Voor het standvan-zaken onderzoek voldeed de uitgebreide vragenlijst, maar voor de benchmark is die lijst te uitgebreid.

Gestreefd moet dus worden naar een slank instrument: de ruggengraatmonitor die de algemene stand van zaken en ontwikkelingen op hoofdlijnen rond bewegen en sport in het mbo aangeeft en het mogelijk houdt de vinger aan de pols te houden. Dat instrument is grof, in de zin dat het veel details weglaat. Daarmee verlies je aan breedte, maar win je aan houvast. Bovendien voorkom je dat de respondenten worden overvraagd.

Naast de vaste, terugkerende items van de ruggengraat kunnen per meetmoment een of twee verdiepingsthema's worden toegevoegd als 'zijgraatjes'. Dat kan een actueel thema zijn of een knelpunt dat nadere verdieping behoeft. De 'zijgraatjes' kunnen eenmalig als extra rubriek worden opgenomen in het benchmarkinstrumentarium. Maar ook kan ervoor worden gekozen er aanvullende onderzoeksmethoden voor te gebruiken, zoals telefonische interviews, niet-representatieve steekproeven onder bepaalde doelgroepen enz. Wel is het zaak dat de zijgraatjes een duidelijke relatie hebben met de ruggengraat: ze dienen te worden ingezet als verdieping van kwesties die in het kader van de benchmark interessant zijn.

Noot 11 Waarin a.s. gebruikers specifiek werden gevraagd naar hun ideeën, wensen en behoeften ten aanzien van de benchmark.

3.2 Producteisen: het instrumentarium (vragenlijst en rapportagesysteem)

Vooraf kan worden gesteld dat het benchmarkinstrumentarium geschikt moet zijn voor:

- verzamelen, beheren en organiseren van benchmarkgegevens;
- definiëren en berekenen van indicatoren op basis van deze gegevens;
- exporteren van gegevens naar centrale database
- verwerken van gegevens en indicatoren tot rapportages met tekst, tabellen en grafieken;
- het vergelijken van mbo-instellingen en (–opleidingen);

Daarbij komt dat het instrument flexibel toepasbaar moet zijn op zowel het niveau van mbo-instellingen (als geheel) als op het niveau van opleidingen (clusters, units, enz.).

Wat voor methode van gegevensverzameling verdient voorkeur: schriftelijk, digitaal of anders?

Gezien de omvang van het mbo-veld en de aard van de kernvragen (voornamelijk kwantitatief: omvang van sportief aanbod) ligt een digitaal instrument, waarbij gegevensverzameling en –verwerking grotendeels is geautomatiseerd, voor de hand. De ervaringen hiermee in de testfase waren ook positief.

Daarnaast valt er veel voor te zeggen om – aanvullend – ook elk meetmoment een beperkte telefonische belronde te houden. Op die manier ontstaat ook zicht op instellingen en/of opleidingen, die in het digitale onderzoek buiten beeld zijn gebleven. Bovendien raken deze instellingen en/of opleidingen op die manier meer betrokken bij de benchmark en wordt de kans dus groter dat zij de volgende ronde wel participeren in het digitale onderzoek. Door elke ronde andere instellingen telefonisch te benaderen wordt het bereik steeds groter en blijft het ook behapbaar.

Kiezen we voor harde of zachte meetmethoden of voor een combinatie van beide?

De digitale enquête vormt de ruggengraat. Kern van deze enquête vormen gestructureerde vragen, waardoor het mogelijk wordt kwantitatieve veranderingen in de tijd waar te nemen, zowel binnen het mbo-veld als geheel als binnen mbo-instellingen afzonderlijk: in hoeverre komt er meer aandacht voor bewegen en sport in het mbo?

Om respondenten de mogelijkheid te geven hun 'harde' antwoorden op de gestructureerde vragen te nuanceren en/of toe te lichten is het van belang om ook enkele open velden toe te voegen. In de nulmeting is daartoe een open vraag aan het eind van elke rubriek opgenomen; dat werkte goed. Voorts kan aanvullend kwalitatief onderzoek plaatsvinden naar verdiepingsthema's: de 'zijgraatjes' (zie paragraaf 3.1).

Aan welke eisen moet het benchmarkinstrumentarium voldoen opdat betrokkenen willen participeren?

Het invullen mag niet veel tijd vergen. Zeker niet in het geval van een terugkerende vragenlijst (benchmark: monitorinstrument). Hoe korter hoe beter. Het visgraatmodel (zie paragraaf 3.1) komt tegemoet aan deze eis.

In het verlengde hiervan is het ook niet realistisch te verwachten dat respondenten meerdere vragenlijsten invullen (een voor verschillende opleidingen of opleidingsclusters). Om die reden moet hun vooral gevraagd worden naar de grote gemene deler van de opleidingen, waar zij zicht op hebben. Voorts stelt digitaal onderzoek hoge eisen aan de formulering en uitleg bij

vragen en instrumentarium. Ten slotte zijn de volgende vorm- en andere eisen nog van belang voor participatie:

- website die snel te laden is;
- professionele uitstraling en heldere vormgeving;
- eenvoudige werking ('digitale vragenlijst voor dummies');
- helpdesk per email en telefoon;
- een goed functionerend beveiligingssysteem: unieke inlognaam en –code voor elke respondent;
- terugkoppeling van resultaten.

Hoeveel tijd mag het invullen van de benchmarkvragenlijst kosten?

Om veranderingen op het gebied van bewegen en sport binnen mbo-instellingen goed te kunnen volgen is het goed om met enige regelmaat, liefst een- of tweejaarlijks, te meten. Juist dan is het van belang de vragenlijst kort en beperkt te houden, zodat respondenten het eenvoudig even tussendoor kunnen invullen. Dit mag hen hooguit tien tot vijftien minuten kosten.

3.3 Proceseisen: opzet en organisatie

Welke organisatorische eenheid is logisch en werkbaar als object van onderzoek? Anders gezegd: van welke organisatorische eenheid moet de benchmark de beweeg- en sportgerichtheid in kaart brengen?

Vanuit zuiver methodologisch oogpunt verdient het wellicht voorkeur specifieke opleidingen – de kleinste eenheden binnen mbo-instellingen – als object van onderzoek te kiezen. Dat levert de meest zuivere vergelijking en het zuiverste beeld op, omdat per opleiding verschillen in de mate van beweegen sportgerichtheid kunnen bestaan. Om de respons te vergroten verdient het echter voorkeur de respondenten zelf te laten kiezen voor welke eenheid zij de vragenlijst invullen. De pilot (nulmeting) maakte duidelijk dat respondenten daarbij de voorkeur geven aan grotere eenheden. Het gros van de respondenten heeft immers zicht op bewegen en sport binnen meerdere opleidingen; meestal gaat het dan om opleidingsunits, -clusters, -locaties en soms ook alle niet-S&B-opleidingen binnen de instelling. Voorkomen moet worden dat de respondent voor elk van die opleidingen een aparte vragenlijst dient in te vullen. Dat vereist een flexibel systeem, waarbij de respondent kan aangeven over welk deel van de instellingen hij of zij uitspraken doet.

Dit heeft uiteraard gevolgen voor de vergelijkbaarheid. Omdat er niet langer sprake is van uniforme groepen is het van belang in de benchmarkgegevens steeds helder aan te geven over welk niveau c.q. welk deel van instellingen uitspraken worden gedaan. Vergelijking moet, met andere woorden, steeds plaatsvinden binnen vergelijkbare groepen.

Wie moeten worden gevraagd de gegevens in te vullen? Met andere woorden: wie hebben het beste zicht op het beweeg- en sportaanbod binnen de mbo-instellingen?

Het verschilt per instelling en opleiding(scluster) wie het beste benaderd kan worden om de vragenlijst in te vullen. Veelal zijn het sportdocenten of opleidingscoördinatoren, maar ook bijvoorbeeld locatiemanagers of CvB-leden fungeerden in de nulmeting als respondent. Derhalve moet dit aan de instellingen zelf worden overgelaten. Dit staat de vergelijkbaarheid niet in de weg, zo bleek uit de pilot.

Hoe zijn deze mensen te achterhalen en te benaderen?

Ten behoeve van de nulmeting is een bestand met contactpersonen aangelegd. Het verdient aanbeveling dit bestand voor een volgende meting als uitgangspunt te nemen en deze contactpersonen daarbij te vragen ook eventuele andere relevante contactpersonen binnen hun instelling door te geven (olievlekwerking). Daarnaast kunnen eventueel aanwezige contactpersonen bewegen en sport (sportdocenten), die in beeld zijn bij het Platform bewegen en sport, als centraal aanspreekpunt fungeren.

In hoeverre zijn zij bereid mee te werken aan de benchmark?¹²

De nulmeting maakte duidelijk dat het belang van onderzoek naar en de benchmark bewegen en sport breed wordt onderkend en onderschreven. De bereidheid om in het onderzoek te participeren is groot, mits het eenvoudig is en niet te veel tijd kost. Dat geldt zowel voor betrokkenen van sportactieve als niet-sportactieve mbo-instellingen en zowel voor sportdocenten als andere betrokkenen.

In hoeverre acht men het noodzakelijk om ook deelnemers zelf (studenten, leerlingen, cursisten) te bevragen?

Met het digitale systeem is het in principe mogelijk om (ook) studenten in de benchmark te betrekken door hen te verzoeken een specifieke vragenlijst in te vullen. Dit vereist echter ook veel organisatie van instellingen zelf. In het kader van de benchmark bewegen en sport in het mbo voert dat te ver. Het past niet bij de centrale behoefte om de mbo-instellingen snel, eenvoudig en regelmatig te 'temperaturen' wat betreft hun aandacht voor bewegen en sport.

Dat neemt niet weg dat het meten op deelnemersniveau (mbo-studenten) wel een interessante aanvulling is. Hoe kijken zij aan tegen het sportief aanbod? In hoeverre maken zij gebruik van facultatieve sportieve mogelijkheden? En hoeveel bewegen en sporten ze in hun vrije tijd? Dit zijn vragen die goed passen in ODIN, de tweejaarlijkse representatieve steekproef van het JOB onder 135.000 mbo-studenten. Met het JOB zal hierover moeten overlegd. Indien ODIN geen ruimte biedt voor inpassing van vragen over bewegen en sport is het het overwegen waard om zelf – als losse aanvulling op de benchmark – een dergelijke monitor op te zetten. Dat is relatief eenvoudig te organiseren.¹³

3.4 Functie-eisen

In hoeverre is het voor mbo-instellingen en -opleidingen interessant om – via een benchmark – zicht te hebben op het sporten en bewegen binnen andere instellingen en opleidingen?

Vrijwel zonder uitzondering zijn betrokkenen overtuigd van de meerwaarde van een benchmark bewegen en sport in het mbo als instrument om het onderwerp onder de aandacht te brengen (agendasetting) en om instellingen

Noot 12 Mogelijk zijn sportdocenten meer bereid om mee te werken dan bijvoorbeeld een locatiemanager of opleidingscoördinator die niets heeft met bewegen en sport. Zeker in instellingen of opleidingen zonder sportdocent als 'natuurlijk' aanspreekpunt is het dus de vraag hoe groot de responsbereidheid is.

Noot 13 Hiervoor zijn slechts e-mailadressen van mbo-studenten nodig. Die zijn mogelijk te verkrijgen via de mbo-instellingen zelf of anders op te kopen via diverse specialistische bureaus. Zo werkt DSP-groep wel samen met marktonderzoeksbureaus die gegevens kunnen aanleveren over specifieke doelgroepen.

te confronteren, te stimuleren en te prikkelen. Het maakt het mogelijk voor instellingen om hun positie op dit gebied te bepalen. Het zichtbaar maken van scores dwingt hen als het ware om hierin een keuze te maken: hoe willen wij ons op het gebied van bewegen en sport positioneren ten opzichte van concurrerende instellingen: in de middenmoot, in de top of leggen wij onze prioriteiten bewust op een ander vlak en nemen wij genoegen met een lage positie als het gaat om bewegen en sport?

Vooraf sportdocenten juichen een benchmark van harte toe: "Het kan helpen de ogen van het CvB te openen. Als zij zien dat ze laag op de lijst staan gaan ze zich misschien achter de oren krabben."

Hoe gevoelig ligt het om de prestaties/scores van de verschillende instellingen en/of –opleidingen openbaar te maken? Kan dat participatie aan de benchmark belemmeren? Valt dat te ondervangen door de vergelijking te anonimiseren?

In verlengde van voorgaande pleiten de sportdocenten voor transparantie en openbaarheid van gegevens. Juist dat kan helpen als drukmiddel richting de CvB's. Bovendien: "Ranglijstjes zijn wel lekker. Het spreekt aan."

Daar tegenover staat dat de CvB's van niet-sportactieve mbo-instellingen niet zitten te wachten op openbaarheid van de 'beweeg- en sport'-scores: "De lobby voor bewegen en sport die nu aan de gang is ervaar ik als buitengewoon onplezierig. Wij maken andere keuzes en dat moet worden gerespecteerd." Dat laatste pleit naar onze mening juist vóór het openbaar maken van de gegevens: het dwingt instellingen immers om hun keuzes te expliciteren en te onderbouwen.

Voorwaarde is uiteraard wel dat alleen feitelijke gegevens worden gepresenteerd. De vraag is dan in hoeverre de betrouwbaarheid van de gegevens in de benchmark is gewaarborgd. Hoewel sociaal wenselijke antwoorden niet helemaal zijn uit te sluiten valt te verwachten dat het leeuwendeel van de respondenten de vragenlijst 'naar waarheid' invult. De belangrijkste groep respondenten, te weten sportdocenten en opleidingscoördinatoren, heeft er geen belang bij de zaken mooier af te spiegelen dan ze zijn. Bovendien komen onwaarheden uiteindelijk toch wel aan het licht, bijvoorbeeld via het Platform Bewegen en Sport Bve.

Een andere vraag is hoe de MBO Raad zich hierin wil opstellen. Het vrijgeven van vergelijkingslijstjes kan, vanuit haar rol als belangenorganisatie van het gehele mbo-veld, gevoelig liggen. Te overwegen valt daarom om alleen de instellingsnamen van bijvoorbeeld de top 10 vrij te geven als 'good practices' en voor het overige de algemene cijfers en gemiddelden te communiceren. Het Platform Bewegen en Sport Bve is echter voorstander van openbaarheid, zo bleek tijdens het Platformoverleg van 7 maart 2007.

In hoeverre moet de benchmark méér opleveren dan vergelijkingsgegevens? Bestaat bijvoorbeeld ook behoefte aan een koppeling met 'good practice'-beschrijvingen, concrete tips, enz.? In hoeverre bestaat er behoefte om ervaringen en leerpunten uit te wisselen tijdens terugkoppelingsbijeenkomsten met verschillende mbo-instellingen?

De geïnterviewde instellingen zien confronteren, stimuleren en prikkelen als belangrijkste functie van de benchmark. Het is vooral een middel om ervoor te zorgen dat bewegen en sport hoger op de agenda's van de mbo-instellingen komt. Het gaat dan in de eerste plaats om de CvB's en in mindere mate directies: daar moet de knop om. Pas daarna heeft het zin om na te gaan denken over de opzet en invulling van het beweeg- en sportprogramma. De meerwaarde van de benchmark is dus vooral gelegen in het bevorderen van draagvlak voor bewegen en sport op bestuurs- en directieniveau.

Daarnaast kunnen met de benchmark verbeterpunten in beeld worden gebracht. Voor het verspreiden van concrete tips en aandachtspunten en het uitwisselen van ervaringen, inhoud en producten worden andere instrumenten – als vervolg op de benchmark – meer geschikt geacht.¹⁴ Vooral het Platform Bewegen en Sport Bve heeft daar een belangrijke rol in, ook nu al. Deze inhoudelijke uitwisseling is alleen zinvol voor instellingen die – daartoe mede geïnspireerd door de benchmark – bereid zijn ook daadwerkelijk in bewegen en sport te investeren. Want: "Als het CvB er niet achter staat heeft het allemaal niet zo veel zin." Inhoudelijke kennisuitwisseling is, kortom, geen direct doel van de benchmark sec, maar wel een belangrijk vervolg.

Begeleiderspool bewegen en sport in het mbo

Als specifieke aanvulling op de activiteiten van het Platform Bewegen en Sport Bve wordt het instellen van een 'Begeleiderspool bewegen en sport in het mbo' verschillende keren genoemd en ook door ons wenselijk geacht. Gedoeld wordt op een pool van ervaren sportdocenten, die al binnen hun eigen opleiding, unit of instelling een aansprekend en goed geïmplementeerd programma bewegen en sport hebben opgezet. Startende mbo-instellingen (of: opleidingsclusters, -units of -locaties) zouden er veel baat bij hebben wanneer zij kunnen terugvallen op een dergelijke ervaringsdeskundige, die hen vooral in de opstartfase intensief begeleidt. Nu is er via het Platform ook al wel sprake van kennisuitwisseling en enige begeleiding, maar dit blijft beperkt in omvang. Beperkende factor in deze is de tijd die de ervaringsdeskundigen hiervoor hebben. Het verdient daarom aanbeveling te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is een 'begeleiderspool' in te stellen, waarbij de begeleiders gefaciliteerd worden voor deze taak.

Wat is de relatie tussen de benchmark bewegen en sport in het mbo enerzijds en het certificeringstraject¹⁵ en verkiezingsproject¹⁶ van de KVLO anderzijds? Hoe zijn beide op elkaar af te stemmen c.q. hoe kunnen zij elkaar versterken?

Om te komen tot rangordes en vergelijkingslijstjes is het nodig een bepaald gewicht toe te kennen aan antwoorden op vragen uit de digitale enquête van de benchmark. Dat is het eenvoudigst te realiseren door aan elk antwoord een x aantal punten te 'hangen'. Hoe meer punten een instelling of opleiding scoort hoe hoger haar beweeg- en sportgerichtheid.

Het ligt voor de hand dit puntentotaal ook als uitgangspunt te nemen voor het certificeringstraject en eventueel ook verkiezingsproject. Bij een vooraf bepaald puntentotaal komt een instelling of opleiding dan in aanmerking voor het certificaat 'sportactieve instelling' of 'opleiding'. Eventueel kunnen respondenten hier middels een 'pop-up' op worden geattendeerd. Vervolgens kunnen zij een certificaat aanvragen. Daarvoor dienen zij dan nog wel, analoog aan het certificeringstraject in het primair en voortgezet onderwijs, de nodige bewijsstukken aan te leveren. Ter controle kunnen eventueel ook steekproefsgewijs visitaties worden uitgevoerd.

Noot 14 In beperkte mate kan de benchmark wel good practices in beeld brengen, vooral door middel van de open invulvelden.

Noot 15 Net als in het primair en voortgezet onderwijs ligt er het plan om sportgerichte mbo-instellingen (of: opleidingsclusters / locaties), die aantoonbaar voldoen aan een aantal criteria, te belonen met een certificaat, waarmee zij zich kunnen profileren. De KVLO is uitvoerder hiervan.

Noot 16 Voorts organiseert de KVLO voor het primair en voortgezet onderwijs een verkiezing sportactiefste school (als vorm van waardering, promotie en agendering). Het is de bedoeling om dit op termijn ook voor het middelbaar beroepsopleiding te organiseren.

Kortom: een directe relatie tussen benchmark en certificering ligt voor de hand, evenals een nauwe samenwerking hierin tussen het Platform Bewegen en Sport Bve en de KVLO.

4 Implementatie

In aansluiting op de leerpunten uit de nulmeting (hoofdstuk 2) en het geformuleerde programma van eisen voor de benchmark (hoofdstuk 3), zetten we in dit afsluitende hoofdstuk de concrete vervolgstappen, die nodig zijn om de benchmark te implementeren, op een rij. Achtereenvolgens gaan we daarbij in op wat nog nodig is op het vlak van het instrumentarium, het communicatie- en het begeleidingstraject. Waar mogelijk brengen we ook de bijbehorende kosten grofweg in beeld.

4.1 Benchmarkinstrumentarium: welke vervolgstappen zijn nog nodig?

Het benchmarkinstrumentarium bestaat in de kern uit een vragenlijst die online beschikbaar is en periodiek (advies: eens per jaar/2 jaar) digitaal door instellingen/opleidingen kan worden ingevuld. We maken onderscheid tussen:

- een basismodule: een vragenlijst met basisvragen die elke monitorronde worden voorgelegd aan de respondenten;
- aanvullende modules met vragen die per keer zijn toe te voegen ter verdieping of omdat het een actueel thema betreft (visgraatmodel).

Basismodule

In bijlage 2 is de basismodule in concept bijgevoegd. Bij de samenstelling is rekening gehouden met alle punten en opmerkingen uit de voorgaande twee hoofdstukken.

Deze basismodule bevat en levert informatie over vier rubrieken:

- I. Opleidingen: voor welke opleidingen wordt de vragenlijst ingevuld en welk deel van de totale mbo-instelling beslaan zij?
- II. Visie en beleid van CvB en directies van de mbo-instelling.
- III. Omvang en doelgroepen van het verplichte en facultatieve sportieve aanbod van de mbo-instelling.
- IV. Eventuele knelpunten van de instelling op het gebied van kader, accommodatie en/of samenwerking.

Resultaten

Per meetmoment (eens per jaar of per twee jaar) moeten de gegevens (alle ingevulde enquêtes) worden verwerkt, opdat de volgende resultaten/rapportages worden gegenereerd:

- Algemene stand van zaken: actuele cijfers plus toelichting over bewegen en sport in het mbo, evenals vergelijking tussen instellingen en opleidingen (rangordes).
- Algemene trends: cijfers plus toelichting over ontwikkelingen en veranderingen op het gebied van bewegen en sport binnen het mbo als geheel en in de rangorde van instellingen.
- Optioneel: cijfers en trends op het gebied van bewegen en sport per specifieke instelling en/of opleiding (respondent), waarbij op een aantal kerngegevens de eigen resultaten worden afgezet tegen de landelijke resultaten / andere respondenten uit de eigen groep.

Eenmalige activiteiten en kosten

- Inhoudelijke aanscherping van de concept basismodule.
Geschatte tijd/kosten: 2 dagdelen.
- Digitalisering van de concept basismodule: 2 dagdelen.
- Ontwikkeling van een puntensysteem op basis waarvan vergelijkingen en rangordes kunnen worden gemaakt.¹⁷
Geschatte tijd/kosten: 2 dagdelen.
- Ontwikkeling van een rapportagesysteem, waarmee na afloop van elke meting 'met één druk op de knop' vaste standaardtabellen en -grafieken gegenereerd kunnen worden. Het systeem moet actuele cijfers, trends en rangordes op het gebied van bewegen en sport in het mbo als geheel in beeld brengen.
Geschatte tijd/kosten: 10 dagdelen (IRIS-monitor).
- Optioneel: ontwikkeling van een automatisch rapportagesysteem, waarmee instellingen of opleidingen (respondenten) de eigen resultaten kunnen afzetten tegen de landelijke resultaten / andere respondenten uit de eigen groep.
Geschatte tijd/kosten: 16 dagdelen (IRIS-monitor).
- Afstemming tussen benchmark en certificeringstraject en verkiezingsproject.
Geschatte tijd/kosten: 6 dagdelen.

Terugkerende activiteiten en kosten (per meetmoment)

- Uitzetten vragenlijst en aanschrijven (email) van respondenten.
Geschatte tijd/kosten: 2 dagdelen (IRIS-monitor).
- Optioneel: toevoegen extra vragenrubriek ('zijgraatjes' van visgraatmodel); kan ook gaan om aanvullend onderzoek.
Geschatte tijd/kosten: afhankelijk van vraag.
- Actualisering van digitaal adressenbestand contactpersonen c.q. respondenten.
Geschatte tijd/kosten: 2 dagdelen.
- Belronde non-responsgroep.
Geschatte tijd/kosten: 4 dagdelen.
- Schrijven van toelichting (interpretatie) bij standaard gegenereerde grafieken en tabellen in algemene (trend)rapportage.
Geschatte tijd/kosten: 6 dagdelen.
- Technische support.
Geschatte tijd/kosten: 2 dagdelen.
- Serverbeheer en -hosting.
Geschatte kosten: € 1.250 (jaarlijks).
- Overleg en coördinatie.
Geschatte tijd/kosten: 4 dagdelen.
- Coördinatie certificeringstraject en verkiezingsproject: inzet KVLO.

Noot 17 De vergelijken kan vooral plaatsvinden op basis van de vragen 11, 12, 14 en evt. 16 (zie bijlage 2: basismodule). Het ligt voor de hand vergelijkingslijstjes op zowel instellings- als opleidingsniveau te genereren, opdat een sportactieve unit van een verder niet-sportactieve instelling ook de kans krijgt zich te onderscheiden. Daarbij kan bijvoorbeeld worden aangehouden dat instellingen alleen in de vergelijking op instellingsniveau worden meegenomen, indien uitspraken worden gedaan over meer dan 50 procent van de instelling (zie vraag 4 basismodule); de cijfers van verschillende respondenten van dezelfde instelling moeten daarbij kunnen worden opgeteld.

4.2 Stimuleren en agendasetting door te communiceren

De belangrijkste functie van de benchmark blijkt het confronteren, stimuleren en prikkelen van mbo-instellingen, opdat bewegen en sport hoger op hun agenda's komt. Om dat te bereiken is het van belang sterk in te zetten op communicatie van de resultaten richting alle betrokkenen: sportdocenten, opleidingscoördinatoren, unitdirecteuren en – vooral – CvB's.

Voor verspreiding van en communicatie rond de rapportages en resultaten (onderdelen uit rapportages) kunnen de volgende communicatiemiddelen worden ingezet:

- directe presentatie van resultaten online op het scherm tijdens of na invullen van de enquête;
- email aan het gehele respondentenbestand van de enquête;
- artikel/bericht in de digitale nieuwsbrieven van de MBO Raad;
- artikel/bericht in de digitale nieuwsbrief 'Beweeg en sport is' van het Platform Bewegen en Sport Bve;
- artikel/bericht op de website van het Platform Bewegen en Sport Bve, als ook op de algemene website van de MBO Raad;
- artikel/bericht op de website van het JOB;
- artikel/bericht in relevante vaktijdschriften (onder meer: Lichamelijke Opvoeding van de KVLO¹⁸);
- uitgave van persbericht ("Monitor wijst uit: bewegen en sport in het mbo...");
- presentatie tijdens ledenvergadering MBO Raad;
- presentatie tijdens bijeenkomst van Platform Bewegen en Sport Bve;
- presentatie of workshop tijdens andere mbo-bijeenkomsten;
- opname in jaarverslag (koppelen met project geïntegreerd jaardocument);
- enz.

De benchmark c.q. monitor leent zich goed om eens per jaar/twee jaar expliciete aandacht te vragen voor bewegen en sport in het mbo. Maar ook in de overige maanden van het jaar moet waar mogelijk aandacht worden besteed aan het thema om de aandacht niet te laten wegebben. In die periode kan meer nadruk worden gelegd op verdieping, achtergrondinformatie en 'good practices'. Het verkiezingstraject 'meest sportactieve mbo' biedt hiervoor een uitgelezen kans; ook daar omheen kan veel publiciteit worden gegenereerd. En ook de onlangs toegekend 'sprintpremies' lenen zich goed voor communicatiedoelinden.

Geschatte tijd/kosten (jaarlijks): 6 dagdelen (schrijven artikelen, voorbereiden presentaties, contact leggen met media enz.).

4.3 Kennis delen: Platform en Begeleiderspool bewegen en sport mbo

Kennis- en ervaringsuitwisseling zijn interessant voor sportactieve mbo-instellingen en instellingen die sportactief willen worden. Daarvoor kunnen zij terecht bij het Platform Bewegen en Sport Bve.

Een goede aanvulling op het bestaande aanbod van dit Platform zou een

Noot 18 Het vijfde nummer van Lichamelijke Opvoeding in 2007 heeft als thema bewegen en sport in het mbo.

'Begeleiderspool bewegen en sport in het mbo' zijn: een pool van ervaren sportdocenten, die reeds binnen hun eigen opleiding, unit of instelling een aansprekend en goed geïmplementeerd sportprogramma hebben opgezet en startende mbo-instellingen vooral in de opstartfase intensieve begeleiding bieden. De begeleiders dienen gefaciliteerd te worden voor deze taak. Het op te stellen plan van aanpak voor implementatie van de 'Begeleiderspool bewegen en sport in het mbo' bestaat grofweg uit de volgende stappen:

- 1 Informeren naar eventueel beschikbare subsidiegelden.
- 2 Samenstellen begeleiderspool; streven naar een pool met begeleiders met verschillende expertises en landelijke spreiding.
- 3 Communicatie over begeleiderspool: instellingen kunnen zich opgeven.
- 4 Intake aanvragen instellingen: ten behoeve van vraagverduidelijking en inschatting benodigde begeleidingstijd.
- 5 Matchen van instelling/vraag aan begeleider (instellingen kunnen voorkeur voor een begeleider opgeven; acquisitie kan deels ook via begeleiders lopen).
- 6 Vastleggen van afspraken middels (eenvoudig) intake-/contractformulier, met onder andere: contactpersoon instelling, probleemformulering, begeleider, beschikbare begeleidingstijd, looptijd begeleidingstraject.
- 7 Uitvoering Begeleidingstraject.
- 8 Kennisuitwisseling binnen 'Begeleiderspool', opdat begeleiders in hun begeleidingstraject ook gebruik kunnen maken van kennis en ervaring van anderen.
- 9 Eenvoudig evaluatiesysteem: na afloop van elk begeleiderstraject vullen instelling en begeleider ieder een (eenvoudig) evaluatieformuliertje in.

Geschatte tijd/kosten (jaarlijks):

De omvang verschilt per begeleidingstraject en hangt af van het type vraag. Het verdient aanbeveling uit te gaan van een maximum, bijvoorbeeld van 12 dagdelen begeleidingstijd per traject, en begeleiders te betalen per traject. Of begeleiders dit werk doen vanuit hun instelling of organisatie of op persoonlijke titel is van ondergeschikt belang: het voornaamste is dat de pool bestaat uit mensen die aantoonbare ervaring hebben met het implementeren van bewegen en sport binnen niet-S&B-opleidingen in het mbo. Uitgaande van maximaal 12 dagdelen begeleiding komen de kosten neer op maximaal € 5.000 per begeleidingstraject. Gedacht kan worden aan een 50/50 constructie, waarbij 50 procent van de begeleidingskosten worden gedekt door subsidiegelden (stimuleringsregeling) en 50 procent uit eigen middelen van de aanvragende instelling komt.

Bijlagen

Bijlage 1 Digitale enquête bewegen en sport in het mbo (nulmeting)

1. Informatie: Uw opleiding(-en)

Er volgen nu 4 algemene vragen over de opleiding(en), waarvoor u deze enquête invult. Vraag 7 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden

2. Voor welke opleiding(en) of opleidingscluster(s) vult u deze vragenlijst over bewegen en sport in?

Noteer hieronder de crebonummers en/of namen van al die opleidingen/opleidingsclusters, waarvan u zicht hebt op het sportieve aanbod.

3. Is het sportief aanbod voor studenten van de verschillende hiervoor genoemde opleidingen grotendeels gelijk?

(slechts één antwoord mogelijk)

- Ja: de verschillende opleidingen verschillen niet of nauwelijks van elkaar
- Nee: er is een duidelijk verschil in het sportief aanbod van de verschillende opleidingen

4. Informatie: verschillen in sportbeleid tussen uw opleidingen?

LET OP! In deze vragenlijst is het niet mogelijk om (grote) verschillen tussen opleidingen, opleidingsclusters of BOL-/BBL-varianten aan te geven. Daarom verzoeken we u meerdere vragenlijsten in te vullen. Daarbij kunt u wel alle opleidingen, waarvan het sportief aanbod niet of nauwelijks verschilt, samen nemen. Indien u per email aan lprast@dsp-groep.nl doorgeeft hoeveel vragenlijsten u in totaal nodig heeft, krijgt u zo spoedig mogelijk extra inlogcodes toegemailed.

5. Voor welke opleiding(en) of opleidingscluster(s), waarvan het sportief aanbod grotendeels overeenkomt, vult u deze vragenlijst in?

Noteer de crebonummers en/of namen van de opleidingen/opleidingsclusters. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier om een selectie uit de bij vraag 2 genoemde opleidingen of opleidingsclusters.

N.b. Alle hierna volgende vragen gaan over deze eenheid of eenheden.

6. Hoeveel studenten volgen naar schatting deze opleiding(en)? Maak onderscheid tussen BOL- en BBL-studenten.

	0	1 - 25	25 - 100	100 - 250	250 - 500	500 - 1000	1.000 - 2.500	2.500 en meer
BOL								
BBL								

- 7. Ruimte voor toelichting op en/of algemene informatie over de instelling of de opleiding(en)**
- 8. Informatie: visie en beleid van uw instelling**
Er volgen nu 4 vragen over de visie en het beleid van uw instelling op het gebied van bewegen en sport. Vraag 13 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.
- 9. Hoe wordt binnen het College van Bestuur (CvB) en op directieniveau aangekeken tegen bewegen en sport?**
(slechts één antwoord mogelijk)
- CvB houdt zich afzijdig, directie zet nadrukkelijk in op bewegen en sport
 - CvB houdt zich afzijdig, directie zet niet of nauwelijks in op bewegen en sport
 - CvB zet nadrukkelijk in op bewegen en sport, directie niet of nauwelijks
 - Zowel CvB als directie zetten nadrukkelijk in op bewegen en sport
 - CvB kiest er bewust voor niet of nauwelijks in te zetten op bewegen en sport
 - weet niet
- 10. Is er in de betreffende opleiding(en) aandacht voor bewegen en sport?**
(slechts één antwoord mogelijk)
- ja
 - nee, maar er zijn wel concrete plannen voor
 - nee(-> ga door naar vraag 12)
- 11. Vanuit welke reden(en) wordt aandacht besteed aan bewegen en sport?**
(Geef maximaal 7 antwoorden)
- bewegen en sport vormt onderdeel van het kwalificatieprofiel van deze opleiding(en)
 - het vormt onderdeel van het beroep waarvoor wordt opgeleid
 - het is een middel om teamwork, leiderschap, verantwoordelijkheid, respect enz. te trainen
 - het verhoogt de direct werkgerelateerde belastbaarheid en helpt werkgerelateerde gezondheidsproblemen te voorkomen
 - onderwijs moet voorbereiden op algemeen burgerschap en daar hoort bewegen en sport ook bij (deelname sportcultuur, levenslang bewegen)
 - het is een manier voor de instelling en/of opleiding(en) om zich te profileren.
 - anders, graag toelichten bij vraag 13
- 12. Bent u van mening dat bewegen en sport zou moet worden opgenomen in de landelijke kwalificatiestructuur?**
(slechts één antwoord mogelijk)
- ja
 - nee
- 13. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie. Ook eventuele belemmeringen en wensen op het gebied van visie en/of het strategisch beleid kunt u hier aangeven.**
- 14. Informatie: Sportief aanbod**
Er volgen nu 7 vragen over het sportief aanbod binnen genoemde opleidingen in het studiejaar 2006-2007. Vraag 22 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

15. Worden er in het studiejaar 2006 - 2007 binnen de genoemde opleiding(en) bewegingsactiviteiten aangeboden als (verplicht) onderdeel van het curriculum? Denk aan lessen bewegingsonderwijs, verplichte keuze uit sportoriëntatieprogramma enz. (slechts één antwoord mogelijk)

- ja
 nee (-> ga door naar vraag 18)

16. Gedurende hoeveel weken per jaar doen eerste en tweede-, derde- en vierdejaars studenten binnen het curriculum, dus verplicht, aan bewegen en sport?

	0 wkn / n.v.t.	1 - 5 wkn	5 - 15 wkn	15 - 25 wkn	25 - 35 wkn	35 wkn of meer
1e jaars						
2e jaars						
3e jaars						
4e jaars						

17. Hoeveel uur per week wordt er in deze weken gemiddeld aan bewegen en sport besteed door de eerste-, tweede-, derde en vierdejaars studenten?

	minder dan 1 uur (60 min)	1 - 2 uur	2 - 3 uur	3 - 5 uur	5 uur of meer
1e jaars					
2e jaars					
3e jaars					
4e jaars					

18. Worden er buiten het curriculum mogelijkheden geboden om te sporten en/of te bewegen? Denk aan – facultatief – fitness, sporttoernooien, sportinstuiven, sportkamp enz. (slechts één antwoord mogelijk)

- ja
 nee (-> ga door naar vraag 22)

19. Om wat voor soort activiteiten gaat het? (Geef maximaal 6 antwoorden)

- fitness
 sportclinics
 sportinstuiven
 sporttoernooien
 sportkampen en –reizen
 anders (graag toelichten bij vraag 22)

20. Hoeveel procent van de studenten maakt, naar schatting, gebruik van dit facultatieve sportaanbod?

(slechts één antwoord mogelijk)

- 0 tot 10 procent
- 10 tot 25 procent
- 25 tot 50 procent
- 50 tot 75 procent
- 75 tot 100 procent

21. Hoe vaak maken de meeste van deze studenten – naar schatting – gebruik van het facultatieve sportaanbod?

(slechts één antwoord mogelijk)

- 1 tot 5 keer per jaar
- 1 keer per maand
- 2 keer per maand
- 1 keer per week
- 2 of meer keer per week

22. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over het sportief aanbod. Ook eventuele belemmeringen en wensen kunt u hier aangeven.

23. Informatie: uw studenten

Er volgt nu 1 matrixvraag over degenen voor wie het sportief aanbod is bedoeld: de studenten. Vraag 25 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

24. Kunt u aangeven of de volgende stellingen van toepassing zijn?

	waar	niet waar
a. Studenten spelen zelf een belangrijke rol bij de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het sportief aanbod		
b. Studenten wordt de mogelijkheid geboden een sportkaderopleiding te volgen (bijv. een scheidsrechters- of jeugdtrainersopleiding van een bond)		
c. Studenten worden met enige regelmaat bevraagd over hun tevredenheid ten aanzien van het sportief aanbod		
d. De meeste studenten zijn tevreden over de omvang en frequentie van de aangeboden sport- en bewegingsactiviteiten, zo is de indruk		
e. De indruk bestaat dat de meeste studenten tevreden zijn over de soort en kwaliteit van de sport- en bewegingsactiviteiten, die worden aangeboden		
f. Het is bij ons bekend welke studenten aan de beweegnorm voldoen en welke niet. Volgens de beweegnorm moeten jongeren dagelijks tenminste één uur bewegen (fietsen, wandelen enz.), waarvan twee keer per week intensief (actief sporten)		

g. De indruk bestaat dat de meeste studenten aan de beweegnorm voldoen		
h. Er is een aangepast rooster voor talentvolle (top)sporters		
i. Er is extra en speciale aandacht voor motorisch minder vaardige studenten		
j. Er is een aangepast sport- en beweegprogramma voor studenten met een beperking		

25. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie. Ook eventuele belemmeringen en wensen kunt u hier aangeven.

26. Informatie: het kader voor bewegen en sport

Er volgt nu 1 vraag over het kader voor bewegen en sport. Vraag 28 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek

27. Hoeveel fte is binnen genoemde opleiding(en) specifiek beschikbaar voor bewegen en sport?

	0 fte	0 - 1 fte	1 - 2 fte	2 - 3 fte	3 - 4 fte	4 fte of meer
sportdocenten (HBO'ers)						
sportinstructeurs (MBO'ers)						

28. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over kader voor bewegen en sport. Ook eventuele belemmeringen en wensen op het gebied van kader kunt u hier aangeven.

29. Informatie: samenwerking op het gebied van school en sport

Er volgen nu 4 vragen over de samenwerking op het gebied van 'school en sport'. Vraag 34 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

30. Vindt, in het kader van sportieve activiteiten, samenwerking plaats met buitenschoolse partners, zoals sportverenigingen, fitnesscentra, de gemeente enz.? (slechts één antwoord mogelijk)

- ja
- nee (-> ga door naar vraag 33)

31. Met welke van de volgende partijen wordt samengewerkt?

(Geef maximaal 5 antwoorden)

- lokale sportverenigingen
- commerciële sportaanbieders
- gemeente
- sportbonden
- anders, u kunt dit toelichten bij vraag 34

32. Op welke vlakken wordt met deze partij(en) samengewerkt?

(Geef maximaal 4 antwoorden)

- inzet sporttechnisch kader
- gebruikmaken van accommodatie en faciliteiten
- inzet studenten in het kader van maatschappelijke stages
- anders, u kunt dit toelichten bij vraag 34

33. Spelen studenten van specifieke sportopleidingen (S&B) een rol in de organisatie van het sportief aanbod voor studenten van andere opleidingen?

(slechts één antwoord mogelijk)

- ja, zij worden wel eens ingeschakeld
- ja, zij worden regelmatig ingeschakeld
- ja, zij worden vaak ingeschakeld
- nee

34. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over samenwerking. Ook eventuele belemmeringen en wensen met betrekking tot samenwerking kunt u hier aangeven.

35. Informatie: accommodaties en voorzieningen

Er volgen nu ten slotte nog 4 vragen over de beschikbare accommodaties en voorzieningen voor bewegen en sport. Vraag 40 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

36. Hoeveel van de volgende faciliteiten voor bewegen en sport zijn aanwezig op de locatie(s) van de betreffende opleiding(en)?

	0	1	2	3	4	5 of meer
sporthal						
gymzaal						
fitnessruimte						
sportveld						
buitenspeelplaats						

37. Beschikt de instelling nog over andere dan genoemde faciliteiten voor bewegen en sport? (slechts één antwoord mogelijk)

- nee
- ja, u kunt dit toelichten bij vraag 40

38. Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van de volgende externe sportaccommodaties? Met externe sportaccommodaties worden accommodaties bedoeld die niet in eigendom zijn van de instelling zelf.

	nooit	0-5 uur per jaar	5-10 uur per jaar	1-4 uur per mnd	1-3 uur per wk	3-6 uur per wk	>6 uur per wk
sporthal							
gymzaal							
fitnesscentrum							
sportveld							
tennisbaan							
squashbaan							
zwembad							

39. Wordt nog gebruik gemaakt van andere dan genoemde externe sportaccommodaties? (slechts één antwoord mogelijk)

- nee
- ja, u kunt dit toelichten bij vraag 40

40. Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over accommodaties. Ook eventuele belemmeringen en wensen met betrekking tot accommodaties kunt u hier aangeven.

Bijlage 2 Basismodule benchmark

I ALGEMEEN

Er volgen nu 4 algemene vragen over de opleiding(en), waarvoor u deze enquête invult. Let op: het gaat uitsluitend om niet-sportopleidingen: deze vragenlijst is dus niet bedoeld voor specifieke S&B-opleidingen. Vraag 5 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden. Tenzij anders vermeld vragen we u naar de huidige situatie; de situatie dus van het lopende studiejaar.

1. Voor welke opleidingen van uw mbo-instelling vult u deze vragenlijst over bewegen en sport in?

U kunt in deze vragenlijst al die opleidingen samen nemen, waarvan:

- a) u zicht heeft op het sportief aanbod;
- b) het sportief aanbod voor studenten van deze opleidingen in grote lijnen gelijk is.

Ik vul deze vragenlijst in voor:

- minder dan 10 procent van alle opleidingen van mijn mbo-instelling;
- 10 tot 25 procent van alle opleidingen van mijn mbo-instelling;
- 25 tot 50 procent van alle opleidingen van mijn mbo-instelling;
- 50 tot 75 procent van alle opleidingen van mijn mbo-instelling;
- 75 tot 100 procent van alle opleidingen van mijn mbo-instelling.

NB. Zoals gezegd kunt u in deze vragenlijst alle opleidingen, waarvan het sportief aanbod niet of nauwelijks verschilt, samen nemen. Indien opleidingen of opleidingsclusters sterk van elkaar verschillen wat betreft het sportief aanbod verzoeken we u meerdere vragenlijsten in te vullen. Extra vragenlijst(en) kunt u aanvragen bij

2. Binnen welke sectoren valt (vallen) de opleiding(en), waarvoor u deze vragenlijst invult?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- Techniek
- Economie
- Gezondheidszorg
- Dienstverlening
- Welzijn
- ICT
- Horeca
- Recreatie en toerisme
- [Lijstje nog verder aanvullen!]
-
- Anders: graag toelichten bij vraag 5.

3. **Voor verschillende opleidingen is bewegen en sport expliciet opgenomen in het landelijke kwalificatieprofiel. Dat geldt bijvoorbeeld voor de opleidingen auto- en elektrotechniek. Is bewegen en sport opgenomen in (het merendeel van) de opleidingen, waarvoor u deze vragenlijst invult?**

- ja
- nee

[Het is de vraag hoe relevant deze vraag nog is in een vragenlijst specifiek gericht op niet-sportopleidingen: wellicht kan deze vraag vervallen]

4. **Hoeveel studenten van uw mbo-instelling worden middels de opleidingen, waarvoor u deze vragenlijst invult, bereikt?**

(slechts één antwoord mogelijk)

- 0 tot 10 procent van alle mbo-studenten van de niet-sportopleidingen
- 10 tot 25 procent van alle mbo-studenten van de niet-sportopleidingen
- 25 tot 50 procent van alle mbo-studenten van de niet-sportopleidingen
- 50 tot 75 procent van alle mbo-studenten van de niet-sportopleidingen
- 75 tot 100 procent van alle mbo-studenten van de niet-sportopleidingen

5. **Ruimte voor toelichting op en/of algemene informatie over de instelling of de opleiding(en)**

II VISIE EN BELEID VAN UW INSTELLING

Er volgen nu 2 vragen over de visie en het beleid van uw instelling op het gebied van bewegen en sport. Vraag 8 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

6. **Hoe kijkt het College van Bestuur (CvB) van uw instelling aan tegen bewegen en sport? (slechts één antwoord mogelijk)**

- CvB zet nadrukkelijk in op bewegen en sport.
- CvB kiest er bewust voor niet of nauwelijks in te zetten op bewegen en sport
- CvB houdt zich afzijdig en laat beslissingen op dit gebied over aan directies en/of middenmanagement.
- weet niet

7. **Hoe kijkt (kijken) de directie(s) van de opleidingen, waarvoor u deze vragenlijst invult, aan tegen bewegen en sport? (slechts één antwoord mogelijk)**

- Directie(s) zet(ten) nadrukkelijk in op bewegen en sport
- Directie(s) zet(ten) niet of nauwelijks in op bewegen en sport
- Dat verschilt per directie
- weet niet

8. **Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie. Ook eventuele belemmeringen en wensen op het gebied van visie en/of het strategisch beleid kunt u hier aangeven.**

III SPORTIEF AANBOD

Er volgen nu 6 vragen over het sportief aanbod binnen genoemde opleidingen in het studiejaar 2006-2007. Vraag 15 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

9. **Worden er in het lopende studiejaar binnen de genoemde opleiding(en) sport- en bewegingsactiviteiten aangeboden als *verplicht* onderdeel van het curriculum? Denk aan lessen bewegingsonderwijs, verplichte keuze uit sportoriëntatieprogramma enz. (slechts één antwoord mogelijk)**

- ja
 nee (-> ga door naar vraag 12)

10. **Voor welke studenten is er een verplicht sportief aanbod?**

(meerdere antwoorden mogelijk)

- eerstejaars
 tweedejaars
 derdejaars
 vierdejaars

11. **Wat is de jaarlijkse urenomschrijving van het verplichte sportieve aanbod? Vul zowel in voor eerste-, tweede-, derde- als vierdejaars studenten.**

	n.v.t.	1 tot 5 uur per jaar	6 tot 10 uur per jaar	11 tot 25 uur per jaar	26 tot 40 uur per jaar	41 tot 60 uur per jaar	61 tot 80 uur per jaar	Meer dan 80 uur per jaar
1e jaars								
2e jaars								
3e jaars								
4e jaars								

12. **Worden er ook buiten het curriculum mogelijkheden geboden om te sporten en/of te bewegen? Denk aan – facultatief – fitness, sporttoernooien, sportinstuiven, sportkamp enz. (slechts één antwoord mogelijk)**

- ja
 nee (-> ga door naar vraag 15)

13. **Om wat voor soort facultatieve activiteiten gaat het?**

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- fitness
 sportclinics
 sportinstuiven
 sporttoernooien
 sportkampen en –reizen
 anders (graag toelichten bij vraag 15)

14. **Hoeveel procent van de studenten maakt naar schatting met enige regelmaat (minimaal 5 keer per jaar) gebruik van dit facultatieve sportaanbod?**
(slechts één antwoord mogelijk)
- 0 tot 10 procent
 - 10 tot 25 procent
 - 25 tot 50 procent
 - 50 tot 75 procent
 - 75 tot 100 procent
15. **Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over het sportief aanbod. Ook eventuele belemmeringen en wensen kunt u hier aangeven.**

IV KNELPUNTEN

Er volgt ten slotte nog één vraag over eventuele knelpunten op het gebied van bewegen en sport. Vraag 17 biedt ruimte voor een eventuele toelichting op uw antwoorden in deze rubriek.

16. **In hoeverre is er sprake van een van de volgende knelpunten op het gebied van bewegen en sport?**

	Geen knelpunt	Klein knelpunt	Groot knelpunt
Er is een tekort aan sportdocenten en sportinstructeurs			
Er is een tekort aan geschikte accommodaties en faciliteiten			
De samenwerking met buitenschoolse partners, zoals sportverenigingen, fitnesscentra en/of de gemeente loopt stroef			
Anders: graag toelichten bij vraag 17.			

17. **Ruimte voor toelichting op en/of aanvullende informatie over knelpunten. Ook eventuele belemmeringen en wensen met betrekking tot kader, accommodaties, faciliteiten en/of samenwerking kunt u hier aangeven.**